

گاهی که کوه می‌شود

شایعه و حرف بی‌اساس، صحبتی است که پشت سر دیگران مطرح می‌شود و اغلب زندگی شخصی و خصوصی آدم‌ها را هدف قرار می‌دهد. صحبت کردن قدیمی‌ترین و متداول‌ترین روش برای تبادل عقاید و نقطه نظرات به حساب می‌آید اما گردهمایی چندنفره و صحبت کردن در خصوص آدم‌ها شرایط را برای طرح مسائلی باز می‌کند که گاه اشتباه بوده و اطلاعاتی رد و بدل می‌شود که به ضرر فرد موردنظر تمام می‌شود.

شایعه و حرف بی‌اساس، صحبتی است که پشت سر دیگران مطرح می‌شود و اغلب زندگی شخصی و خصوصی آدم‌ها را هدف قرار می‌دهد. صحبت کردن قدیمی‌ترین و متداول‌ترین روش برای تبادل عقاید و نقطه نظرات به حساب می‌آید اما گردهمایی چندنفره و صحبت کردن در خصوص آدم‌ها شرایط را برای طرح مسائلی باز می‌کند که گاه اشتباه بوده و اطلاعاتی رد و بدل می‌شود که به ضرر فرد موردنظر تمام می‌شود.

متأسفانه ماهیت شایعه و یا صحبت پشت سر دیگران طوری است که به سرعت منتقل می‌شود و اصلاً به یک اجتماع محدود، قانع نیست.

تأثیرات شایعه‌پراکنی در حوزه‌های مختلف چنان است که می‌تواند ملتی را از هم بپراکند، مسبب هتک آبروی شخصی شود و قطعاً چنان تنش‌ی به‌وجود آورد که مهار آن کار هر کسی نیست.

هرجا که انسان هست و زبانی وجود دارد شایعه هم به میان می‌آید و نقش خود را بازی می‌کند به طوری که کاملاً موزیانه وارد حوزه‌ی فکری آدم‌ها شده و آن را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد.

شایعه ناشی از ضعف سیستم اطلاع‌رسانی است

«فرهاد پهماسبی» یک دکترای جامعه‌شناسی در گفت‌وگو با خبرنگار خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، منطقه‌ی لرستان، گفت: بحث شایعه و چگونگی به‌وجود آمدن آن به نظام خبررسانی و اطلاع‌رسانی نامطلوب برمی‌گردد، متأسفانه واقعیت این است که ما بیشتر از این‌که مایل باشیم اخبار صحیح را به اطلاع مردم برسانیم آنچه را که خودمان مایلیم به مخاطب القا می‌کنیم.

وی با اشاره به این‌که شایعه حتی گاهی می‌تواند روند زندگی یک جامعه را تغییر دهد، گفت: شایعه عموماً خبری را شامل می‌شود که چندان واقعی نیست و اغراق در آن گنجانده شده است و خیلی سریع بین همه انتقال می‌یابد.

این عضو هیئت علمی دانشگاه‌های لرستان اظهار کرد: متأسفانه همه‌ی ما گاه‌آه آنقدر اخبار را غربال می‌کنیم که عملاً بازار شایعه داغ می‌شود و از گاه، کوهی بزرگ می‌سازد.

این جامعه‌شناس ادامه داد: اگر شایعه‌ای در جامعه رخ دهد ناشی از ضعف نظام اطلاع‌رسانی و خبررسانی است، باید برای ارائه و نشر اخبار از روش‌های نو و خلاقانه استفاده کرد.

پهماسبی اظهار کرد: شبکه‌ای مانند BBC با استفاده از روش‌های نو در خبررسانی با تظاهر به نشر اخبار صحیح سعی دارد خود را منبعی موثق معرفی کند و آنچه را که هدف خود است در قالب‌های پیچیده روانشناسی و سیاسی ترکیب و آن را به مخاطب القا کند.

وی تصریح کرد: شایعه، خبری است به‌طور کاذب گسترش یافته و امنیت روانی جامعه را مختل و چون واقعی نیست اجتماع را دچار شک و تردید می‌کند.

این مدرس دانشگاه‌های لرستان یادآور شد: به‌طور مثال زمانی‌که شایعه در خصوص کاهش و افزایش قیمت خودرو پراکنده می‌شود، رفتارهای مردم از جمله خرید و فروش اتومبیل مختل می‌شود و مردم نمی‌دانند چه کاری درست و چه کاری اشتباه است.

این دکترای جامعه‌شناسی خاطرنشان کرد: گاه‌آه سیستم‌های اطلاع‌رسانی ما نمی‌توانند مخاطب را اغنا کنند و یک‌طرفه به قاضی می‌روند و با پراکنده کردن یک شایعه، جامعه را در حوزه‌های مختلف شک می‌اندازند.

پهماسبی گفت: شایعه‌ی آرامش و آسایش روحی و روانی جامعه را به هم می‌زند و در نظام کاری اختلال ایجاد می‌کند و منجر می‌شود جامعه به سرمنزل مقصود نرسد.

وی افزود: شهروندان باید پیش از آگاهی از صحت و سقم هر خبری آن را پخش نکنند و مسئولان نیز باید با اطلاع‌رسانی و شفاف‌سازی در حوزه‌های مختلف از پراکنده شدن شایعه جلوگیری کنند.

ضعف در دین سبب شایعه‌پراکنی می‌شود

حجت‌الاسلام والمسلمین «عباس‌زاده»، معاون فرهنگی اوقاف و امور خیریه لرستان در این‌باره گفت: شایعه‌سازی در خیلی از موارد باعث هتک آبروی افراد می‌شود و خانواده‌ای را از هم فرومی‌پاشد، اشخاصی را تا حد مرگ می‌کشاند و شخصیت‌هایی را بی‌آبرو می‌کند.

وی با اشاره به این‌که قرآن و اسلام برای مسأله آبرو بسیار اهمیت قائل هستند و اجازه نمی‌دهند به سادگی آبروی شخصی تخریب شود، افزود: اگر شخصی عیب و نقصی دارد ما اجازه نداریم بدی‌هایش را نزد دیگران بازگو کنیم، چون در زندگی هر شخصی خطا وجود دارد و بدگویی از یکدیگر از منظر قرآن امری نهی شده است.

این کارشناس مذهبی تصریح کرد: شایعه باعث تشویش اذهان عمومی شده و سبب گسست اجتماع از یکدیگر می‌شود و

امنیت را مختل می‌کند.

عباس‌زاده تصریح کرد: افراد منافق، دورو، حسود، کسانی که از یک فرصت به منفعی می‌رسند و افراد بی‌دین و تقوا به دنبال شایعه‌سازی و شایعه‌پراکنی هستند.

وی تصریح کرد: قرآن کریم می‌فرماید: «کسانی که دوست دارند زشتی‌ها و گناهان در میان مومنان اشاعه یابد به عذاب دردناکی در دنیا و آخرت گرفتار خواهند شد».

معاون فرهنگی اوقاف و امور خیریه لرستان با شرح داستانی از امام صادق(ع) مبنی بر عدم شایعه‌پراکنی در خصوص دیگران، ادامه داد: اسلام همواره به انسان توصیه می‌کند تا درباره‌ی آنچه به آن یقین و علم ندارد، زبان نگشاید چون گوش، چشم، دل و اندیشه آدمی مسئول خواهد بود.

افرادی که اعتماد به نفس کم دارند تحت‌تأثیر شایعه قرار می‌گیرند

«محمدعلی سپهوندی»، دکترای روانشناسی نیز در این باره به ایسنا گفت: در واقع انسان‌ها شایعه و خبری را که شنیده‌اند طوری تغییر می‌دهند که بتوانند آنچه را که می‌خواهند بگویند.

وی خاطرنشان کرد: شایعات در خیلی از موارد به بی‌اعتمادی اقدامات افراد شده و در نهایت ممکن است خشونت‌آور باشد.

این عضو هیئت علمی دانشگاه لرستان تصریح کرد: شایعه‌پراکنی در خصوص افراد سبب می‌شود که شخصیت وی آسیب ببیند و از طرفی بر تصویرسازی مردم از آن شخص تأثیر مستقیم دارد. شایعه یک مقوله اجتماعی و روانی با ابعاد و پیامدهای گسترده است که روی روان افراد به‌طور ناخودآگاه تأثیر دارد.

این مدرس دانشگاه لرستان خاطرنشان کرد: تأثیرپذیری از شایعات به تفاوت‌های فردی، اجتماعی و فرهنگی افراد و نوع شایعه بستگی دارد.

سپهوندی اظهار کرد: افرادی که اعتماد به نفس کمی دارند و از طرفی به هر دلیلی از منابع خبری موثق دور هستند بیشتر تحت‌تأثیر شایعه قرار می‌گیرند.

وی تصریح کرد: شایعه می‌تواند اضطراب، دلهره، ترس و ناامیدی در دل مخاطب ایجاد کند و از طرفی بی‌اعتمادی، بدبینی، سوءظن و سستی را در جامعه رواج می‌دهد.

برای آماده‌سازی افکار عمومی و آشنا کردن مردم با اهداف و روش‌های رواج‌دهندگان شایعه، آگاه‌سازی اجتماعی از طریق رسانه‌ها، ایجاد فضای امن روانی و روحی در خانواده و جامعه، افزایش فضای اعتمادسازی بین مردم و مسئولان و... از جمله مواردی است که تا حد زیادی جلوی رواج این پدیده روانی اجتماعی را در جامعه می‌گیرد.

گزارش از «سازار رباطی» خبرنگار ایسنا منطقه لرستان